

Med makt kommer ansvar

Maria Bonita Igland
Distriktpsikiatrisk senter, døgn, Sykehuset Østfold
maria.igland@sv.no

Maria Bonita Igland er kvinnepolitisk leder og sentralstyremedlem i Sosialistisk Venstreparti.

Å avdekke saker der profilerte personer har trådt feil, er en viktig del av pressens rolle. Det gjelder også der personene tidligere har blitt fremstilt i et godt lys.

Maria Bonita Igland

Foto: Privat

I sin kronikk *Helter og syndebukker* som sto på trykk i Psykologtidsskriftet 30. juni, kommer Pål Grøndahl og Synnøve Fosse med flere eksempler på personer med makt som har blitt kritisert i det offentlige rom. De tar altså opp at vi i de siste årene har sett at offentlige personer i økende grad risikerer sanksjoner i pressen for kritikkverdig oppførsel. Dette er en utvikling flere av oss mener er et steg i riktig retning. Grøndahl og Fosse på sin side problematiserer trenden hvor enkeltpersoner først blir medieyndlinger og deretter kritisert av de samme mediene (Grøndahl & Fosse, 2025).

Debatten om fallet fra pedestallen dukker opp med jevne mellomrom. De siste årene har vi vært vitne til flere som faller høyt når tidligere eller pågående atferd møter dagens lys. Iblant har dette blitt referert til som «heksejakt», andre ganger som «sosial gapestokk». Grøndahl og Fosse velger ordet «syndebukker». Syndebukkbegrepet understreker et klart budskap: Personer med makt møter for brutale konsekvenser når kritikkverdig atferd påpekes.

Det er mye som skurrer når jeg leser argumentasjonsrekken til Grøndahl og Fosse. For meg fremstår det som at kronikørene ikke forstår at det å skrive om saker hvor profilerte mennesker har trådd feil, er en del av journalisters samfunnsoppdrag. Enhver person med et høytstående verv eller en viktig rolle i samfunnet er en person med makt. Det gjelder også vår egen yrkesgruppe, og især de psykologene som selv oppsøker det offentlige rampelyset. Viten om at også vi kan irettesettes når vi oppfører oss kritikkverdig, bør ikke være noe som skremmer folk fra å uttale seg. I et tolerant samfunn må personer med makt stå til ansvar når makten vi forvalter, blir misbrukt. Da dette for alvor ble tematisert med #Metoo i 2017, ble ikke ytringsrommet mer snevert for oss som var politisk aktive. Om noe skapte det en trygghet.

Grøndahl og Fosse påpeker at det ofte er offeret som definerer narrativet. Ifølge dem dominerer offeret banehalvdelen ved å først ta bladet fra munnen, og på den måten sette premissene. Selv mener jeg dette er naturlig – alle eier vi tross alt den subjektive opplevelsen av handlinger vi utfører, og hvordan andres handlinger påvirker oss. Jeg mener det å erkjenne subjektiviteten er en grunnpilar i arbeidet man gjør i et terapirom. Argumentasjonen til Grøndahl og Fosse viser at man nok en gang må børste støv av slagordet «det personlige er politisk». Den politiske og personlige sfæren er ikke separate enheter. De eksisterer i ett og samme rom.

Dagen etter Grøndahl og Fosse sitt innlegg om syndebukken står på trykk, tematiseres ukultur innad i Landsorganisasjonen (LO) på *Politisk kvarter* (Sølhusvik, 2025). Debattredaktør i Dagbladet, Martine Aurdal, som gjester episoden, bemerker at nå er flere av de mest kritiserte personene under #Metoo tilbake i rampelyset. Blant dem er politikeren som ble omtalt i desidert størst grad, nemlig Trond Giske fra Arbeiderpartiet. I 2024 kom han seirende ut etter en opprivende nominasjonsprosess i eget hjemfylke. Nå er han igjen stortingskandidat for partiet som en gang konkluderte med at hans oppførsel sto i sterk kontrast til partiets etiske retningslinjer. I mellomtiden er de som kritiserte Giskes oppførsel – Hadia Tajik, Ingvild Kjerkol og Anette Trettebergstuen – på vei ut av rikspolitikken. Innenfor vårt eget fagfelt mener jeg vi har sett noe av samme tendens. For eksempel ble Finn Skårderud aldri sanksjonert formelt på bakgrunn av privatisering av behandlingsrelasjon eller for uaktsom oppførsel i møte med pasienter. Han ble til syvende og sist felt grunnet en liberal forskrivningspraksis.

Som Grøndahl og Fosse skriver, er det helt klart noen som eier narrativet. Det ser så langt ikke ut til å være menneskene som ble rammet av oppførselen til dem som falt fra pedestallen. Da bør heller ikke debatten ta utgangspunkt i det.

Referanser

- Darrud, A. & Grasmø, J. (2024, 1. desember). Trettebergstuen – Arbeiderpartiet er i dyp krise. *Norsk Rikskringkasting*. https://www.nrk.no/norge/trettebergstuen_-_arbeiderpartiet-er-i-dyp-krise-1.17150096
- Grinde, E. (2024, 27. november). Tajik er vraket. LO fikk viljen sin. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/politikk/tajik-er-vraket-lo-fikk-viljen-sin/2-1-1744594>
- Grøndahl, P. & Fosse, S. (2025). Helter og syndebukker i media. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 62(7), 441–442. www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as07ae-Helter-og-syndebukker-i-media
- Jensen, I. & Skarvøy L. J. (2024, 11. november). Nominasjon i Sør-Trøndelag: Trond Giske vant slaget om førsteplassen. *TV2 Nyheter*. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/trond-giske-vant-slaget-om-forsteplassen/17233142/>
- Sølhusvik, L. (2025, 01. juli). Da metoo nådde LO. I *Politisk Kvarter*. Norsk Rikskringkasting. https://radio.nrk.no/podkast/politisk_kvarter/sesong/202507/l_73d761af-6619-4ffd-9761-af66198ffdb3